Nr. 12 (47) 1939 m. kovo 25 d. II metai.

VARPELIS

„AIDO“ PRIEDAS VAIKAMS

PASIRYŽAU

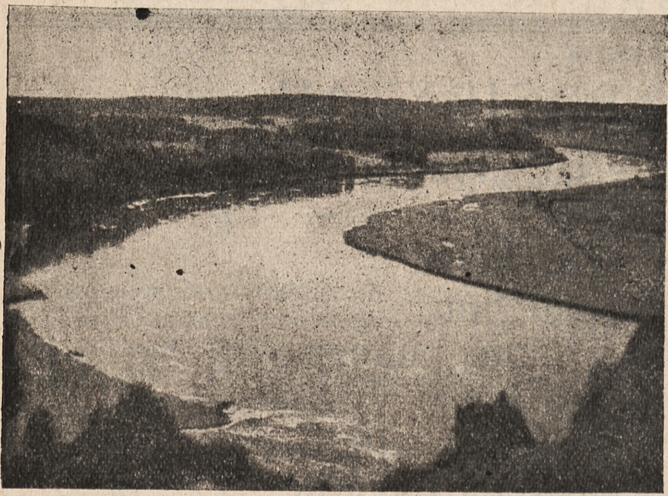
Dar visai silpnutis,
Dar visai mažutis —
Jau pasižadėjau
Kareivėliu būti.
    Kai tiktai paaugsiu
    Ir jau būsiu vyras,
    Pamėgirsiu eiti
    Keliais didžiavyrių.
Pabalnosiu žirgą,
Nugaląsiu kardą
Ir aukštai iškelsiu
Mūs tėvynės vardą.
    Ei, žirgeli šyvas!
    Ei, žirgeli ristas!
    Mums tik užsimoti!
    Mums tik pasiryžti!
Lėksime per pievas,
Lėksim per laukelį, —
Lai tėvynės garbę
Mūsų žygis kelia.

V. Kuolaitis

NEMUNAS

PŪNIA

Iš Rumbonių nepertoliausiai ir Pūnia. Čia yra didingas Margio piliakalnis, nuo kurio toli toli matyti. Matyti iš jo, kaip Nemunas vingiuoja, darydamas didžiulę kilpą, apaugusią siūbuojančiais miškais, išmargintą pievomis ir užsėtais laukais.

NEMUNO KILPA TIES PŪNIA

Pūnia dabar nedidelis kaimas. Ir seniau ji, tur būt, buvo nedidesnė, pagarsėjo savo piliakalniu, kurį dabar visi vadina Margio piliakalniu. Įdomus yra pasakojimas apie kunigaikštį Margį ir jo kovą su kryžiuočiais.

Pūnios pilį valdė kunigaikštienė Rėda. Jos vyras žuvo kovoje su kryžiuočiais, o sūnų Margį jie pagrobė ir nusivedė į Prūsų kraštą, į vieną savo pilį. Jie jį augino, skiepijo neapykantą prie savo brolių lietuvių, tikėjosi, kad užaugęs eisiąs kariauti su jais. Tai buvo pragariškas sumanymas: paleisti kovon brolį prieš brolį, kad paskui jų kovos vaisiais galėtų naudotis. Toks sumanymas galėjęs gimti tik piktųjų žmonių galvose, kaip kryžiuočiai.

Mažasis Margis augo pas kryžiuočius, senio Albano globojamas. O tas senis taip pat buvo lietuvis, iš Lietuvos atgabentas kaipo belaisvis. Jis jau buvo apsipratęs su kryžiuočiais, su jų gyvenimo tvarka. Jie juo jau pasitikėjo, jie pavedė jam mažąjį Margį auginti ir auklėti.

Kartą Albanas uždainavo. Margis pašoko, Albano daina pasirodė jam žinoma, kažkur girdėta. Albanas dainavo lietuvišką dainą, kurią ir Margis girdėjo, kai dar Pūnioje pas tėvelį ir motulę augo. Margis pradėjo prašyti Albano dažniau dainuoti. Senis tarnas neatsisakė jo norą tenkinti. Ir keista! Juo dažniau jis Margiui dainavo, juo labiau jis pats kitėjo, jame ėmė atgimti tėvų dvasia, jis virto iš kryžiuočių tarno laisvuoju lietuviu. Albanas mokėjo tėvų kalbą, jos išmokė ir Margį. Jis jam papasakojo apie jojo motiną Rėdą, apie jo tėvą — Pūnios kunigaikštį ir apie jo pagrobimą. Margio sieloje gimė nepaprastai didelė neapykanta prie kryžiuočių.

Margis, vaikščiodamas po miestą, išgirdo viename darže kažką lietuviškai dainuojant. Jis palypėjo

per tvorą ir pamatė jauną merginą — Danutę. Susipažino. Ir ji buvo pagrobta. Lietuvoje ir kaipo belaisvė atgabenta į tą miestą kryžiuočiams tarnauti, sunkiausius darbus jiems dirbti. Margis dažnai ateidavo pas Danutę pasikalbėti, atsivesdavo ir Albaną.

Visų trijų galvose gimė mintis bėgti iš nelaisvės tėviškėn, Pūnion, pas Margio motiną kunigaikštienę Rėdą. Albanas, kurio kryžiuočiai visai nevaržė, surado žirgų, ir vieną naktį išspruko iš pilies. Visi trys laimingai pasiekė Pūnią ir buvo Rėdos priimti. Kunigaikštienė Rėda buvo jau sena ir tuojau visą valdžią atidavė į sūnaus Margio rankas.

Tuomet kryžiuočiai labai dažnai puldinėdavo Lietuvą, kartais po kelis kartus per metus. Tik Margis suspėjo sugrįžti Pūnion ir apsidairyti naujoje jam vietoje, kaip gaisrų pašvaistės pranešė, kad iš vakarų traukia kryžiuočiai, grobio ieškodami. Ir tikrai, didelė jų kariuomenė pasirodė prie Pūnios. Kunigaikštis Margis su savo kariais, namiškiais ir suspėjusiais atbėgti apylinkės gyventojais užsidarė pilyje. Kryžiuočiai pareikalavo pasiduoti. Pūnios gynėjai atsisakė. Tuomet kryžiuočiai priversti buvo jėga imti pilį.

Pūnios pilis buvo medinė, aukštame kalne. Prieiti prie jos nebuvo lengva. Tačiau kryžiuočiai jau buvo išmokę mūsų protėvių pilis imti. Jie pasistatė judamuosius bokštus, iš kurių, pristūmę prie pilies sienų, ėmė jas griauti ir ardyti. Pasislėpę bokštuose kariai paleido vilyčias su ugnimi ir padegė jomis esamus pilyje trobesius. Tuo metu pro pralaužtas sienas priešas pradėjo veržtis vidun. Pūnios gynėjai pamatė, kad jie nuo kryžiuočių neapsiginsią.

Kunigaikštis Margis įsakė kieme sukrauti laužą ir jį padegti. Prie laužo buvo sunešta visa, kas pilyje buvo brangesnio. Kai laužas buvo jau gerai užsiėmęs, visa buvo jau sumesta. Prie laužo susirinko visos moterys su vaikais, namiškiai. Ir čia įvyko negirdėtas ir neregėtas daiktas: motinos kalavijais žudydavo savo vaikus ir jų lavonus mesdavo laužan. Pribėgę kariai kalavijais nudurdavo savo žmonas ir motinas ir jų lavonus taip pat sumesdavo laužan. Tą pat padarė Margis su Danute, kuri buvo jau jo žmona, ir su motina Rėda. Kariai atsistojo vienas prieš antrą ir taip pat nudurdavo vienas antrą kalavijais. Kada įsiveržę kryžiuočiai prisiartino prie laužo, jie rado tik kunigaikštį Margį, kuris prie jų persivėrė kardu ir čia pat negyvas sukniubo.

Mūsų protėviai labai vertino laisvę ir sutikdavo greičiau mirti, negu eiti nelaisvėn kitiems tarnauti.

Kryžiuočiai su baime pasitraukė nuo Pūnios ir grįžo tuojau namo. Ir jų kietas širdis Pūnios gynėjų pasišventimas įveikė.

Gražios Pūnios apylinkės, kaip gražus pasakojimas apie jos praeitį. Kas norėtų geriau susipažinti su kunigaikščio Margio gyvenimo aprašymu, tas gali pasiskaityti Kraševskio knygą „Kunigas".

Daug paslapčių tūno mūsų Nemuno kalnuose, jo pakraščiuose. Beveik kiekvienas jo vingis, kalnas ir kalnelis primena mums mūsų protėvių narsius žygius. Tik reikia jais susidomėti ir tų žygių aprašymus skaityti. Kas apie juos skaito, tie su pasididžiavimu sako: o juk aš esu tų didvyrių ainis...

as.

Mes supamės, supamės...

BAIMĖ

Arabų pasakojimas

Vienas arabas jojo iš Beiruto Damaskan. Bejodamas jis pamatė prie palmės stuobro prisiglaudusią senutę. Senutė buvo labai vargingai apsirėdžiusi ir gailiai verkė. Arabas sustabdė žirgą ir priėjęs paklausė, ko ji verkia.

— Aš turiu dar šiandien patekti Damaskan,—pasakė ji pro ašaras, — bet nesitikiu pati nueiti. O čia nėra gero žmogaus, kuris mane nuneštų arba nuvežtų.

Arabas pažiūrėjo į jos raukšlėtą veidą ir į ašaras, kurios ritosi per tas raukšles. Pagailo jam senutės ir jis tarė jai:

— Jei nori, aš tave nunešiu iki Damasko. Tik sėsk už mano pečių.

Senutė sutiko. Arabas padėjo jai užlipti ant žirgo ir abudu nujojo.

Po kiek laiko arabas paklausė senutės:

— Ką tu veiki? Kuo tu vardu? Kodėl tu tokia išvargusi ir kodėl tavo akys dega tokia keista šviesa?

— Prieteliau,—atsakė glausdamasi prie arabo pečių se-

nutė: — aš esu baisi liga maras.

Arabas krūptelėjo iš baimės ir jau besirengė ją trenkti nuo žirgo žemėn.

— Nesistenk,—pasakė senutė, — aš jau ir pati pasieksiu Damaską. Už tavo gerumą aš tau nieko bloga nepadarysiu, aš noriu tau net atsidėkoti.

— Gerai, — atsakė arabas, — aš jau nunešiu tave į Damaską, tik tu pasižadėk ten nieko nenužudyti.

— Ne, aš pasižadėti negaliu. Tu tik pasakyk, kiek žmonių aš galiu numarinti.

— Šešiasdešimt.

— Šešiasdešimt? Gerai, sutinku.

— O kaip aš tave surasiu ir nubausiu, jei neištesėsi pasižadėjimo.

— Tu rasi mane už didžiulės mečetės ir galėsi nužudyti.

— Gerai, tebus taip, kaip tu sakai.

Arabas atjojo Damaskan. Miesto aikštėje jis padėjo senutei nulipti nuo žirgo ir pats nujojo pas pažįstamus.

Kitą dieną Damaske numirė penkiolika žmonių, antrą dieną jau numirė trisdešimt, o trečią — šešiasdešimt. Supykęs arabas nubėgo už didžiulės mečetės ieškoti senutės. Jis ją ten tikrai rado.

— Tai taip!—suriko jis dar iš tolo pamatęs ją. — Tai taip tu ištesėjai savo pažadą!

— Tu negali man prikaišioti, — kuo ramiausiai atsakė senutė,—aš nesulaužiau duotojo žodžio.

— Kaip tai? — nustebo arabas.

O taip. Kitą dieną, kai mes persiskyrėme, aš numarinau penkiolika žmonių, antrą — dvidešimt, o trečią — dvidešimt penkis.

— O kiti?

— Kiti? Jie mirė iš baimės.

—*as.*

Saulutė

Saulutė močiutė
Jau kyla aukščiau
Ir pilką žemelę
Jau šildo skaisčiau.
Jau tilsta miškuose
Graudingi vėjai
Ir nyksta miškuose
Baltieji sniegai.

Čiurlena upeliai
Nuo kalnų aukštų
Ir čiulba paukšteliai
Tarp girių plačių.
Ir kyla saulutė
Į virš pamažu, —
Tai linksma, malonu,
Kad taip jau gražu.

Zervynų P.

Senelė pasakoja...

Dažnai mus stebina senelės lingavimas galva, kada kuris vaikų sklaido elementorių ar skaito pasakų knygelę. Paklausta, kodėl taip elgiasi, visad vienodai atsako:

— Kas gi galėjo tikėtis laikų, kad drąsiai galima bus skaityti lietuviškas knygas! Oi, baisūs tada laikai buvo...

Dar kai kuris vaikų prašydavo papasakoti apie tuos laikus, bet ji tyliai šluostydavosi ašarotas akis ir daugiau neatsiliepdavo.

Vieną pavakarę pirkioje buvo šalčiau, negu visad. Senelė poteriavo ant krosnies, vyresnieji gyvulius šėrė ar pas kaimynus išvaikščiojo. Mes susispietę užkrosnyje pasakas sekėm. Broliukas, kuris mokėsi jau trečiame skyriuje, pasakojo apie tuos laikus, kada rusų valdžia draudė mums savas knygas turėti. Aš, nors ir atydžiai klausiausi pasakojimo, nugirdau, kad senelė liovėsi poteriauti ir seka pasakojimą. Kartais giliai atsidusdavo ar pati sau sušnabždėdavo. Broliukas baigė pasakojęs, bet nė vienas vaikų nesujudėjo, neprabilo. Šioje tyloje išgirdom sujaudintą senelės balsą:

— Tiesą, vaikeli, pasakoji. Jūsų knygelės neklysta: aš pati menu tuos laikus. Ateikite arčiau, lengviau girdėsite. Aš jums papasakosiu iš tų laikų vieną atsitikimą: apie savo gėdą, kai dar mažikė, kvailikė buvau.

Visi sulipome ant krosnies arčiau senelės.

— Daug jau metų praėjo, kai tai įvyko. Buvau gal aštuonerių metų, nes išpažinties jau vaikščiojau. Mūsų sodžiuje gyveno vienas rusų žandaras. Maža jis namie būdavo, vis landžiojo po pirkias ir klausinėjo, kur kuris vyras išėjęs. Dažnai ateidavo ir pas mus. Gražiai kalbėdavo su tėveliais, vėliau atsargiai, lyg jam visai nerūpėtų, užsimindavo apie kaimyną Salį, kuris slaptai lietuviškas knygas gabeno ir žmonėms dalino.

— Kas gi šiandien Salys? Jis tur būt aptingęs snaudžia, kad sūnus su motina gyvuliams žolę piauna?

— Kas jį žino! Aš jį nesenai pievoje mačiau, — pasakė tėvelis.

Dar kiek laiko pasėdėjęs išeidavo kiton pirkion. Tėveliai lengviau atsidusdavo. Kodėl apie Salį rusas klausinėja, nepasiteiravau.

Vieną vasaros vidudienį tėveliai dar negrįžo iš lauko, o aš ką tik gyvulius parginiau, kai atėjo pas mus žandaras. Radęs mane vieną, ištraukė saują saldainių iš kešenės ir pabėrė ant stalo.

— Te, pasmaguriauk.

Aš kvailikė, nugžiugau, nes tėveliai retai jų parveždavo iš miestelio.

— Ar tėveliai neminėjo kartais, kur Salys išėjo?

— Ne, — atsakiau. — O kur jis eis, kai rugius reikia piauti.

— Ar gi tu nežinai, kad išeina svetur ir žmones apvogdinėja. Grįžęs čia, slaptai išparduoda žmonėms viską. Žiūrėk, mažyte, kai tik sužinosi, kad jis išėjęs, pranešk man. Reikia jis atpratinti nuo blogų darbų. O už tai gausi daugiau saldainių.

Aš pasižadėjau, nes maniau, kad žandaras tiesą kalba.

Nuo to laiko, dažnai bėgdavau pas Salio Kristutę pažaisti ir drauge sužinoti, ar jos tėvelis yra namie. Bet jis niekur neišeidavo ir man nereikėjo bėgti pas rusą.

Kartą mudvi ganėme karves. Staiga tyliai tylutėliai išlirdo iš krūmų jos tėtis su maistu ant pečių. „Štai, jis grįžo su vogtais

daiktais", — dingtelėjo man mintis. Kaip gi dabar pranešti žandarui? Salys paklausė:

— Kas girdėti, Kristut? namie ar tvarka? Kaip jūs ganote, vaikai, kad karvės miežius braido!

Greitai šokau karvių grąžinti. Tikėjaus, kad dabar rasiu progą pasprukti sodžiun ir pranešti žandarui apie Salį. Bet jau iš tolo pamačiau jį patį. Nudžiūgusi grįžau pas Kristutę. Bet jos tėčio jau nebuvo. Kur jis nubėgo? ką pasakysiu žandarui? Šis jau iš tolo rėkė:

— Kur tėvas, kuriuo keliu nuėjo, sakyk greičiau! O tu kodėl man nieko nepranešei? — kreipėsi į mane.

Aš nuraudau: Kristutės buvo gėda ir žandaro bijojau. Galop Kristutė grąsinama pasakė, kad tėtis Pelkinėn nuėjo.

— Tai vesk mane! — suriko man.

Dar mažiau už jį žinojau kelią, bet nedrįsau pasipriešinti ir ėjau priekyje.

— Tur būt čia, — pasakiau pro ašaras.

— Vesk toliau!

Bridau linguojančia pieva ir galvojau apie tėvelio sakytus žodžius, kad pelkėse reikia žinoti takus, kitaip galima nugrimsti. Sustojau, bijodama toliau eiti.

— Eik, eik, ko stovinėji! — rėkė užpakalyje žandaras. Bridau kur pakliuvo. Staiga pajutau, kad mano dešinioji koja kaskart giliau grimsta. Mėginau traukti atgal, bet vanduo ir kairiosios kelį siekė. Išsigandus riktelėjau:

— Gelbėkit!!!

Mano balsas taip klaikiai nuaidėjo pelkėmis ir pievomis, kad man dar baisiau pasidarė. Žandaras neskubėjo pagelbon, o aš klimpau kaskart giliau. Kas bus, kas bus, nejau aš čia mirsiu!

Kiek džiaugsmo: užpakalyje išgirdau Salio balsą, viltis sužibo.

— Ko stovi vietoje ir negelbsti vaiko! juk esi žmonių sargas? — barė Salys.

— Dar pats paskęsiu, — atsakė rusas.

Aš nebežinau, kas toliau dėjosi. Kai nubudau, gulėjau pievoje. Šalia manęs klūpojo Kristutė ir jos tėvelis, o nuošaliai stovėjo žandaras. Pastebėjęs, kad aš judu, pagrasė Saliui:

— Palauk, pakliūsi tu man kada su savo knygomis, — ir nuėjo.

Su knygomis, o ne su vogtais daiktais? — nustebusi klausiau aš. — Dovanok, dėdyte, man. Aš visai nežinojau, kad neši knygas ir norėjau jus išduoti. Kokia man gėda!

— Nieko, vaikeli, nors skaudžiai, bet įsitikinai ruso gerumu ir teisingumu! — ramino mane Salys.

Visam amžiui liko manyje ši skaudi pamoka, — pabaigė pasakojusi senelė. *Miglė.*

Aš atsimenu

Aš atsimenu namelį
Tą gimtinį savo,
Kur motulė per naktelę
Supdama niūniavo.

Ir dainelė ta lopšinė,
Ir daina motulės
Ir šiandieną man ausyse
Skamba: čiučia — liulia!

Čiučia liulia, mažutėli,
Auk, greičiau užauki:
Ir tėvynė ir Dievulis
Tavęs jauno laukia.

Atsiuntė **P. Būgelis**

* * *

Mama blynus kepa
Iš kvietinių miltų
Ir dažnai juos varto,
Kad jie neprisviltų.

Jau seniai Jonelis
Apie mamą suka,
Akeles primerkęs,
Laižos kaip kačiukas.

Ir maža Onytė
Nori gauti blyno:
Kad skanus blynelis,
Ji gerai tat žino.

Katinėlis šoko
Ir sudaužė puodą.
Už tat jam mamytė
Blynų nebeduoda.

St. Krasauskas

2)

Juozuko sapnas

Mostelėjo senelis ranka ir... o Dieve! Juozukas jaučia nesiekiąs kojomis žemės. Balto debesėlio apsupti, jie kyla aukštyn. Drebėdamas Juozukas stveriasi už senelio skverno ir nustebęs žiūri į žemę. Jie skrenda greitai, užpakalyje palikdami laukus, miškus, kaimus. Juo toliau jie keliauja, juo šaltesnis oras daros.

— Seneli, kur mes vykstam? — klausia Juozukas.

— Nebijok, mažyti, tau nieko blogo neatsitiks. O kur vykstam, pamatysi.

Aplinkuma keičiasi. Juozukas jau ne savo tėvynės žemę mato. Čia kiti žmonės gyvena. Visi, matos, dirba, pluša.

— Gal nori čia pasilikti? Gal čia gražesnis kraštas?

— O ne, seneli, pas mus kur kas gražiau yra. Ar gražesnių jau nėra? Šis per pilkas atrodo.

— Pažiūrėsime.

Neša juos debesėlis per jūrą, kurias tik sniegas ir blizgą ledynai dengia. Pakalnėse kur-nekur stovi vargingos lūšnelės, kurias su visais gyventojais kiekvienu momentu gali palaidoti griūvąs sniegas.

— O gal čia nori likti, vaikeli? — vėl paklausė senelis.

— Gink Dieve, ne. Čia vasarą šalčiau negu pas mus žiemą, čia pavojinga gyventi... nenoriu, mūsų kraštas gražesnis.

— Tai buvo Skandinavijos kalnai Norvegijoje, o čia štai matai samojėdų kraštą.

Ir mato Juozukas dideles besiganančių elnių bandas. Mato jas saugančius samojėdus, bet nemato gražių miškų, žalios žolės, įvairiaspalvių gėlių. Visur pilka, niūru. Keli paliegę medeliai tetūnojo šioj žemėj.

— Koks negražus kraštas, — pasakė Juozukas.

— Čia jau matom Sibirą, — pasakoja senelis, — Sibirą, kuriame žuvo daug lietuvių knygnešių, kurie savo tautiečiams šviesą nešė...

Gailisi Juozukas, neklausęs kerdžiaus pasakojimo apie knygnešius.

— O gražesnių kraštų jau nėra?..

— Pažiūrėsim...

Ir mato jau Juozukas visai kitą vaizdą. Čia žmonės geltonos

odos, dirba kažką, kokie čia keisti augalai auga.

— Čia Kinija, — aiškina senelis, — matai ten ryžių laukus, o ten kavos plantacijos..

— Kur jie, seneli, tą kavą deda, mes iš gilių ją darom ir tai užtenka, o čia ištisi laukai...

— Mat, vaikuti, jie kavą į kitus kraštus veža ir tuo uždirba pinigų. Dalį ryžių patys suvartoja, kitus taip pat išsiuntinėja į kitus kraštus. Nori čia likti?

— Ai ne, čia nėra tokių gražių miškų, upelių, ten toliau, žiūrėk, kokios dykumos: smėlis ir smėlis, o žmonės dar vargingiau gyvena..

Neužilgo baltas debesėlis nešė juos per aukštus, aukštus kalnus. Dieve, koks aukštumėlis. Vieno kalno galo visai nesimato, rodos, jo viršūnė patį dangų remia. Stebisi Juozukas: štai pakalnėse, slėniuose medžiai auga, gyvuliai ganosi, o ten aukščiau sniegas ir ledynai tūno.

— Tai aukščiausi pasaulyje Himalajų kalnai. Tenai aukščiausias kalnas, Everestu vadinamas. Jo viršūnės joks žmogus dar nepasiekė. Gal nori šiame krašte likti?

— Ne, ne. Žiūrėk, seneli, kaip vargingai žmonės gyvena, o tos uolos neprilygsta su mūsų miškais ir pievomis. O kas ten per girios, kokios jos didelės...

— Taip, tai Indija, girių kraštas..

— Bet mažesnės mūsų krašto girios gražesnės už šias. Bet kas ten? Tur būt tigras! Aš nenoriu čia būti, čia pavojinga. Antai ir upės pilnos krokodilų.

Nusileido jie visai žemai ir mato: eina tamsios odos žmogus, o čia netoli šliaužia baisi, ilga gyvatė. Norėjo jau Juozukas šaukti, perspėti žmogų, bet buvo po laiko: gyvatės taškuota galva išsipūtė, ji šoko prie žmogaus ir kirto jam į nuogą koją. Žmogus suriko, pašoko į šalį, žengė žingsnį vieną, antrą ir... sukniubo.

— Ai kaip baisu! Seneli, skubėkime iš čia, nenoriu šiame krašte gyventi!

— Taip, vaikeli, šis kraštas gražus, bet pavojingas. Ten buvo gyvatė kobra. Ji yra tikra Indijos nelaimė, nes nuo jos žūna kasmet tūkstančiai žmonių.

Netrukus jie lėkė per dykumą. Juozukas matė čia dar baisesnių vaizdų. Matė, kaip mirė nuo troškulio keliaujantieji žmonės, matė, kaip smėlio pūgos ištisus gyvus karavanus palaidodavo.

— Nenoriu, nenoriu! — pasakė Juozukas, — geriau tėvynėn grįškim...

— Palauk, aš tau dar parodysiu miestą! — kalbėjo senelis, ir jie pasuko šiaurės link.

— Oho, koks didelis miestas! — sušuko Juozukas, išvydęs milžiniškus mūrus.

Stebėjo mažasis Juozukas miestą. Ir ką jis pamatė? Dauguma žmonių, iš tikrųjų, prabangoje gyveno, bet jų veiduose spindėjo nerūpestingumas. Jie sėdėjo minkštuose foteliuose, cigarų dūmuose paskendę, klausydami muzikos, bet jie nė kiek nebuvo linksmesni už sodžiaus piemenuką, kuriam minkštą fotelį pavaduoja žalia vejelė, gražią muziką pakeičia paukštelių čiulbėjimas ir jo pačio dainuojamos dainelės. Kiti miesto gyventojai buvo vargšai, priemiesčių lūšnelėse gyveną. Buvo ir tokių, kurie po atviru dangumi nakvojo. Daugumoje vietų viešpatavo apgaulė, gobšumas, žiaurumas. Mažai matė Juozukas rimtų veidų, mažai pamatė meilės bei gailestingumo pavyzdžių...

— Seneli, nenoriu aš čia būti, ne! Geriau grįškim. Gražesnio krašto nėra!

Ir lėkia jie, rodos, atgal, bet jau ne į Norvegiją, ne į Kiniją bei Indiją, bet į tėvynę, į tą ramų malonų kaimelį. Mato Juozukas jau ir kaimelį! Mato banguojančius rugių laukus, o antai ir tas pats blizgąs ežerėlis, kur jis dažnai eina maudytis, kuriame nėra krokodilų. Štai ta pievelė... o kokios gražios joje gėlės. Mato Juozukas, kaip bitutė nutūpia ant sultingo žiedo, kaip vėjas bučiuoja voratinklių gijas, kaip auksinė varpa lenkiasi jam. O miškas taip tyliai ošia, lakštutė suokia, už kalnelio girdisi jaunų sesučių daina. Tikrai graži šalis, tokios niekur nėra!

Juozukas džiaugiasi, šokinėja ant minkštos vejos, puola dėkoti seneliui... bet jo nėra... jis dingo kažin kur... ir...

— Juozuk, kelkis! — girdi jis motinos balsą.

Pramerkė Juozukas akutes, dairosi, stebisi. Neraginamas pašoksta iš lovos ir puola prie lango... Dieve, kaip gera: ta pati auksiasostė saulutė, tos pačios darželio gėlės, o antai pešasi, čirškia keli maži žvirbliukai! Kaip gražu... Jokių čia kobrų nėra, čia neužgrius jokie sniegai... čia...

Juozukas džiaugiasi, kad jis namie esąs, o jo lūpytės šnabžda:

— Šalie, tu už visas kitas esi gražiausia, aš tave dabar myliu... karštai myliu! Aš tau tik vienai skirsiu savo jaunas jėgas.

J. Mackevičius.

Mūsų tėveliai

VYTUKAS

Mūsų tėtė geras stalius
Kuo puikiausias:
Jis padaro įvairiausių
Ratų, rogių ir rogelių,
Šaukštų, samčių ir samtelių.

VYTUKAS

Jei širmelis nusilaužia
Pasagėlę,
Tuoj sustoja prie kalvelės.
Tie su arklais, tie — dalgeliais
Bėga, skuba pas tėvelį.

KĘSTUKAS

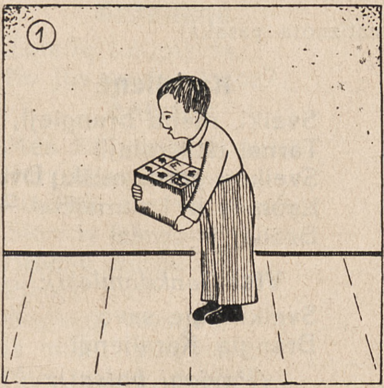
Mūsų kalvė netoliese,
Ten prie kelio.
Kalvėj dirba mūs tėvelis.
Nuo pat ryto jis kas dieną
Kala geležį ir plieną.

KĘSTUKAS

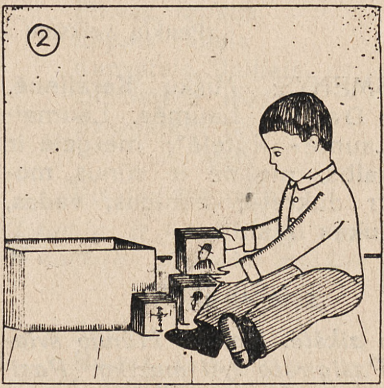
Jei kam ratai arba žagrė
Pasgadina,
Tai kiekvienas puikiai žino,
Kad ratus ir žagrę gerą
Mūs tėvelis tepadaro.

Daglis

BOKŠTAS IŠ KALADYČIŲ

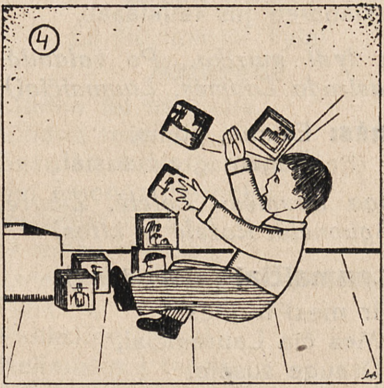
Morkus per vardines savo
Nuo tetos iš Vilniaus gavo
Paveiksluotas kaladytes,
Iš kurių vaikai statyti
Prasimano įvairius
Bokštelius bei namelius.

Morkus linksmas ir laimingas,
Tetai jis labai dėkingas
Už šią dovaną. Netrukus
Sėda ant grindų vyrukas...
Pažiūrėkim, kokį jis
Tuojau pastatą statys!

O mūs vyras sugalvojo
Aukštą bokštą pastatyti;
Tad ilgai jis negaišuoja;
Krausto savo kaladytes.
Dirba, triūsia jis karštai —
Bokštas auga, kai matai.

Gal ir būtų, vaikai mieli,
Gražus Morkaus bokštužėlis,
Jeigu staiga, o vargeli,
Nebūt griuvęs! Mat, bernelis
Statė jį neapdairiai
Ir išėjo jis visai
Kreivas. Sunku! Visada
Sunki visako pradžia!

RŪTELĖ

(Penkių veiksmų dramatizuota pasaka)

ASMENYS: Miškų Karalienė, Miškų Dvasios. Laumės, Laumaičiai; Laumė - „Rūtelė"; mergelė ir jaunikaitis, motina ir sūnus, motina ir dukrelė; kunigas, vadas, Nykštukas ir kiti.

I VEIKSMAS

Miško aikštė. Naktis. Mėnuo šviečia. Pasigirsta tyli muzika. Pasirodo miškų Dvasios. Kiek nušvinta.

Miškų Dvasia (vyresnioji) *(muzikai nutilus)*:

Laumės, Laumaičiai,
Girių ponaičiai,
Rinkitės greitai,
Bėkit skubiausiai!

Ei! *(Aidą lydi muzika)* Karalienė šiandien jūs laukiaaa!..

(Aidą lydi muzika. Po valandėlės pasirodo Laumės, Laumaičiai).

Laumės: Esame, ponia,
Bėgam greičiausiai.

(Atbėga Laumės: Žolelė, Žibutė, Aguonėlė, Rožele ir kitos)

Laumaičiai *(atbėgdami)*:

Ir mes! Ir mes!
Mes čia Laumaičiai,
Drauge susėję,
Lenkiamės poniai,
Savo globėjai. *(Atbėga Laumaičiai: Varpelis, Brolelis, Ąžuolėlis, Berželis, Klevelis ir kiti).*

Miškų Dvasia

Sveikos draugės ir drauguž̌iai!
Svarbūs reikalai jus laukia,
Nes jus aikštėn pasitarti
Karalienė šiandien šaukia.

(Pasigirsta trimito garsas, trimituoja Nykštukas. Pasirodo Karalienė).

Karalienė

Sveiki, mano brangieji,
Tarnai ištikimieji!
Sveikos, geros miškų Dvasios,
Laumės ir Laumaičiai —
Broliai ir sesės!

Visi *(lenkdamiesi)*:

Sveikiname savo
Brangią Karalienę!

(Pavieni balsai):

Kas skubaus, svarbaus mus laukia?..
Klausom, kvapą užsiėmę..,

Karalienė

Laumaiti — Broleli,
Kodėl taip pakvipęs?
Žiedelis nuvytęs
Ir lapai, o kotas
Visai sužalotas?

Laumaitis - Brolelis

O ponia šviesiausia!
Išaugau prie kelio,
Sukroviau žiedelį
Puikiausią.
Bet žmonės nuskynė,
Nuskynė, sumynė,
Kotelį sutrynė
Ir juokės pikčiausiai...

Karalienė *(Laumaičiui - Berželiui)*:

O tu, mūs Berželi,
Kodėl apdraskytas?

Berželis

Stovėjau prie kelio,
Džiaugiausi saulaite kas dieną. Kas rytą
Paspuošęs lapeliais visokiais,
Atbėgę Pranukas, Simukas
Šiandieną užpuolė mane —
Nuplėšė lapelius,
Nugnaibė spuogelius;
Aplaužė šakeles,
Suraižė žieveles,
Likau apiplėštas, visai sužalotas.

Jie džiaugėsi, juokės,
Lengvai nugalėję mane.

Karalienė

Žolelių Laumytės,
Ko jūs suglamžytos?

Žolytės

Mes žaliavom, augom,
Per dienų dienas
Puošėm pievas, klonius,
Slėnius ir vejas.
Atbėgo Barbutė,
Piktoji Irutė
Bėgiojo, voliojos,
Iš mūsų tyčiojos,
Mus raustė, mėčiojo
„Šalin, niekavertės" —
Beširdžiai koliojo.
(Kyla triukšmas),

Miškų Dvasia

Ei! Nurimkite! Tyla!

Karalienė

Svarbi tai byla.
Maniau dieną,
Maniau kitą,
Ar man šaukti jus, ar ne,
Mat, svarbi žinia.
Man pranešė
Girių geroji Dvasia
Žinių,
Kad kenčiate pajuoką
Žmonių:
Jie griauna, naikina mūs
Vaisius, [darbo
Jie peikia ir ardo
Mūs girių, kalnelių puoš-
Vaizdus. [niuosius

Visi

Tiesa, Karaliene!

Karalienė

Užtat
Ir nutariau šiandien
Visus jau sukviest
Šioj girios aikštelėje, kad
Išklausius skundų
Visų... *(Dvasiai):*
Dabar turi žodį Dvasia
Globėja miškų.

Miškų Dvasia *(į susirinkusius):*

Puošėm miškus,
Pievas, laukus
Lapais žaliais
Karpytais, dailiais,
Didžiais ir mažais,
Švelnutėm žolėm...

Visi

Vis tai žmonėm!
(Laumių ir Laumaičių choras pakartoja: „Puošėm miškus...").

Miškų Dvasia

Sėjom rožes,
Baltas, rausvas,
Lelijėles,
Ramunėles,
Aguonėles —
Linguonėles,
Kalnus, laukus puošėm gėlėm.

Visi

Vis tai žmonėm!
(choras pakartoja. Kyla triukšmas)

Miškų Dvasia

Ei! Nurimkite! Tyla!

Karalienė

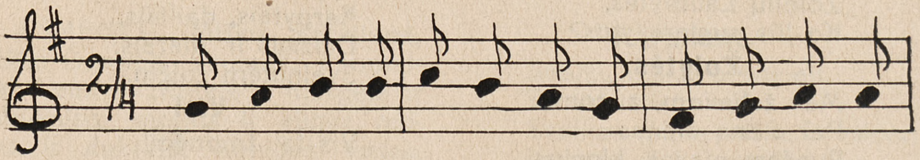
Liūdna tai naujiena,
Liūdna man žinia...
Sesutės, brolyčiai brangieji!
Jei žmonės, berneliai,
Vaikeliai mažieji
Iš mūsų tyčiojas,
Žolelių žalumą, gėlelių margumą
Naikina, — nuo šiolei
Paliksime žemę!
Keliausim į burtų,
Džiaugsmų karalystę,
Kur saulė kas dieną
Meiliai spinduliuoja,
Kur gėlės, žolelės
Nemindomos dygsta,
Spalvų įvairumas, gėlelių margumas
Mus traukia ir akį vilioja.
Sutinkat?

Visi

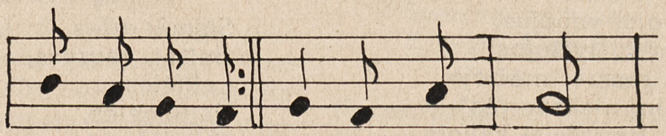
Sutinkam!
Valio, Karalienė!
(b. d.).

AITVARININKŲ GIESMĖ

(Žiūr. „Varpelio“ 11 num. scenos vaizdelį „Velykos“)

Ket - vir - ta - die - nį su - gau - tas, O Penk - ta - die —
Ken - te Kris-tus už žmo - ni - ją, Gar - bė Tau, Šven-

nį pri - kal - tas,
ta Ma - ri - ja, A - le - liu - ja!

O Sekmadienį Velykos',
Saulei tekant, žolei dygstant,
Kėlės Kristus, mirtis krito
Ir tamsybėse nušvito,
Aleliuja!

Žirgelis

Žirgužėli,
Juodbėrėli,
Tik tu auk greičiau,
Riesk kaklelį,
Kelk galvelę
Vis aukščiau, aukščiau.

Tau kasdieną
Duodu šieno
Aukso avižų,
Viedrą gėlo
Vandenėlio,
Glėbį dobilų.

Žirgužėli,
Juodbėrėli,
Kai užaugsi tu,
Arsim, sėsim
Ir akėsim
Visados kartu.

K. Papečkys

Mano malda

Kai skauda man širdį,
Vargai ją užgulę,
Kai niekas negirdi,
Kreipiuos pas Dievulį.

— O Tėve! — sakau aš, —
Tu mano paguoda!
Atsiųsk nors grūdelį
Iš laimės aruodo.

Tik vieną man šypsnį
Vilingos laimužės,
O tuoj vėl dainelės
Skambės mūs bakužėj.

Julius Skl.

Linksma čiuožykla

Kai aš vieną žiemos rytą atsikėliau ir išėjau į kiemą, tai pastebėjau, kad žemė įšalusi, tartum sukaustyta. Tuojau nubėgau užukluonėn.

Mūsų užuklonėje yra didžiulės didžiulės Padysnio pievos. Pavasarį ir rudenį, o kartais ir vasarą Dysna išsilieja ir užsemia tas pievas. Tuomet jos atrodo kaip jūra. Buvo ir tą žiemą Dysna išsiliejusi, tad man norėjosi įsitikinti, kas pasidarė su pievomis.

Išsiliejęs vanduo buvo aptrauktas ledu, kuris blizgėjo ir žėrėjo saulės spinduliuose. Ledas buvo dar nestiprus ir negalima buvo įkelti kojos. Teko palaukti dar porą dienų. Trečią dieną jau žinojome, kad ledas yra pakankamai stiprus ir kad galima juo vaikščioti, čiuožti. Oi žaidėme tuomet, kas kuo pramanydami: kas ledžingėmis, kas rogutėmis, kas ir taip, be jokio įrankio. Linksminomės mes taip keletą dienų be poilsio, be atvangos.

Pradėjo snigti. Prisnigo daug, sniegas apklojo ir mūsų čiuožvyklą. Čiuožti jau nebegalėjome. Liūdna mums tuomet pasidarė.

G. I. Kras—kas.

Riktų atitaisymas

Pereitame „Varpelio“ Nr. scenos vaizdely „Velykos“ įsibrovė keli riktai, būtent:

1) 170 pusl., kur kalba Rokas turi būti: *„Et palaukit! Jūs nemokat išsirinkti“.*

2) Tame pat puslapy iš Onytės kalbos išleista *O*, ir turi būti: *„O kas tau galvoj?“*

3) Tame pat puslapy praleista, ką būtent buvo pasakę *visi* (nustebę); čia turi būti: *„Kaip? ką tu?“*

4) 172 pusl. — Aldutė turėjo pasakyti: *„O mamytė?“*

STABTELK, PAGALVOK!

7 uždavinys

Atsiuntė A. S-nas.

1					
2					
3					
4					
5					
6					
7					

Į šiuos langelius reikia įrašyti tokie septyni žodžiai, kad iš jų pirmųjų raidžių gautume labai žinomo asmens vardą.

Žodžių reikšmė:

1. Klausymo organas.
2. Gyvenamas trobesys.
3. Vaikų mylimas asmuo.
4. Ką sakome, kai nori valgyti?
5. Kuo pabaigtas pirštas?
6. Mažo vaiko vardas.
7. Rudens gėrybių vieta.

8 uždavinys

Mozaika.

Jei kas padaro paveikslą iš įvairiaspalvių akmenėlių arba iš įvairiaspalvių medžio gabalėlių, tokį paveikslą vadina *mozaika*. Mes iš paskirų skiemenų mėginsime sudaryti žinomas patarles ar posakius; tai taip pat bus mozaika.

Viena patarlė buvo surašyta ilgoje juostelėje. Ją supiausčius, skiemens išsibarstė šitaip:

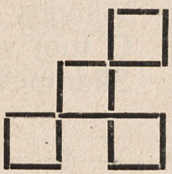
siau	bet	var	ti
i	grįž	su	ri
pla	šei	tūs	tai
ti			

Pamėginkite jūs iš šių skiemenų sudėti tą patarlę.

Pastabos: 1) Šių uždavinių sprendimus ir sprendėjų pavardes paskelbsime 15 „Varpelio" Nr. 2) Dėdės Vytė Nemunėlis ir Vyt. Tamulaitis yra atsiuntę gražių dovanų — knygučių Kas daugiausia uždavinių išspręs, tiems išdalinsime tas knygutes.

Uždavinių sprendimas:

5 uždavinys

6 uždavinys

V	a	r	l	ė
A	k	l	a	s
R	y	t	a	s
P	e	m	p	ė
E	p	u	š	ė
L	o	k	y	s
I	n	d	a	i
S	a	u	l	ė

Uždavinius išsprendė:

1) A. Ankėnas, K. Ankėnas, F. Ankėnas, M. Baranauskaitė, M. Čibiras, D. Čibiras, Ant. Čibiras, Al. Čibiras, K. Čeponis, S. Jankauskas, A. Panavas, E. Rimašius, J. Sadaunykas, S. Sužiedėlis, A. Vasiliauskaitė, B.Viškelis, V. Žebrauskas — 5 ir 6 uždav nius.

2) A. Dylis, J. Girdziušas, B. Jaura, M. Rudokaitė — tik 5 uždavinį.

3. J. Aliukas, J. Krasauskas, A. Papšys, V. Steponėnas — tik 6 uždavinį.

LAIŠKŲ DĖŽUTĖ

Stasiui S. Uždavinys bereikšmis, reikia dar, kad iš pirmųjų, ar iš paskutiniųjų, ar iš kurių vidurinių raidžių susidarytų naujas žodis.

Kunigaikščiui. Už visa ačiū, tik mums niekas dar netinka.

Vileitytei. Pasaką vėliau įdėsime. Pasigėrėjome tavo gražiu raštu.

G. J ir V. Treč. Eilėraščiai dar netinka spaudai. Už visa — ačiū.

Žilvičiui Vieną dedame, kitų dar pažiurėsime. Kai tiks, įdėsime. Ačiū.

Zer P. Išsirinkome tik vieną, kiti taip ir liks. Ačiū už atminimą.

Čibir M. ir D Jūsų atsiųstas uždavinys labai sudėtingas, sunku bus ir išspręsti.

Čeponiui K. ir Arnauskui V. Tamstų uždaviniai mažai kuo skiriasi nuo buvusių, tad juos bus lengva išspręsti.

Wydawca-Leidėjas L. Cicėnas Redaktor-Redaktorius V. Budrevičius
Drukarnia-Spaustuvė „RUCH" Wilno, Tatarska 6